

אפוטרופוס – לנהל את ענייני הבן או הבת הבוגרים

האם כדאי לי להיות אפוטרופוס לבן או הבת? באיזה תחום? מה המשמעויות של להיות אפוטרופוס? יש מטלות?

לפי חוק, עד גיל 18 ההורים הם ה"אפוטרופסיים" הטבעיים של ילדיהם, כלומר מנהלים עבורם את כל תחומי החיים. מגיל 18 הילדים הופכים לבגירים, והם עצמאים להחליט בעצמם על חייהם. האפשרות להמשיך להיות "אפוטרופוס" לילדים לאחר גיל 18 היא רק באמצעות מינוי של בית משפט.

מצד אחד, מינוי ההורים כאפוטרופסים מקל על ההורים להמשיך ולקבל את ההחלטות בעניין הבן או הבת מול כל הגורמים. מצד שני, ההורים הופכים לבעלי תפקיד בפיקוח האפוטרופוס הכללי, באופן ששולל מילדיהם את יכולת קבלת ההחלטות בחייהם בעצמם.

אז מה עושים?

שלב א': פועלים יחד עם הבן או הבת

מינוי אפוטרופוס בתחומי החיים של הבן או הבת ישפיע עליהם באופן נחרץ ולכן כדאי, ככל הניתן, שהבן או הבת יהיו שותפים בחשיבה ובתהליך.

חשוב לזכור- חשיבה על הילדים כבוגרים איננה תהליך פשוט להורים, במיוחד כשהבן או הבת בני 18. צריך לקחת בחשבון שההחלטות המתקבלות על ידי בית המשפט תלווה את הבן או הבת, כמו גם את ההורים בגילאים מבוגרים.

שלב ב': בוחנים את תחומי החיים השונים של הבן או הבת

בית המשפט מכיר בתחומים שונים של קבלת החלטות (=אפוטרופוס):

- אפוטרופוס לגוף ולרכוש- ההגדרה הרחבה ביותר שקובעת כי האפוטרופוס מנהל עבור הבן או לבת את כל ענייניו.
- אפוטרופוס לענייני רכוש- האפוטרופוס מנהל את נושא הרכוש של הבן או הבת לרבות: ניהול כספים, נכסים, חשבונות בנק, מיסים, חוזים בענייני רכוש.
- אפוטרופוס לעניינים רפואיים- ניהול כל ענייני הרפואה של הבן או הבת לרבות: טיפול תרופתי, רפואי ואשפוזים וכל נושא הקשור לרפואה.
- עניינים אישיים- נושאים כגון: תנאי מחייה, סוג מגורים, תעסוקה, פנאי, השכלה, חיי קהילה, שיקום, דיור חוץ ביתי, בחירת מטפלים ועוד.
- אפוטרופוס לעניין מסוים: בית המשפט יכול לקבוע באופן גמיש תחום ותנאים מסוימים שבהם ההורים יקבלו את תפקיד האפוטרופוס. באופן זה אפשר לדייק בצורה הטובה ביותר את תחום שבו ההורים יפעלו עבור הבן או הבת.

כאן המקום לחשוב מה תחומי הקושי והחוזק של הבן או הבת? מה מכלול האפשרויות שיכולות לסייע להם בקבלת החלטות (הגנות כלכליות, יפוי כוח, תומך בקבלת החלטות)? היכן יש צורך אמיתי להתמנות למנהלים בעניינים ולכמה זמן?

שלב ג' - בוחנים את המשמעות של מינוי בית המשפט כלפי המשפחה

מינוי של בית המשפט לאפטרופוס הינו מינוי לתפקיד בפיקוח המדינה באמצעות האפטרופוס הכללי. עניין זה מחייב את ההורים שמונו בכללים שונים וחובות דיווח שונות. רצוי להכיר את החובות השונות של האפטרופוס בכל תחום (כלכלי, רפואי, אישי וכו'). נביא כדוגמה חלק מהחובות לאפטרופוס לעניינים כלכליים:

- איתור כל החשבונות הכספיים של הבן או הבת על ידי פנייה מסודרת לבנקים לסימון החשבונות ולקבלת מידע עדכני ומתמשך עליהם (למסמך הנחיות ניהול חשבונות אפטרופוס בבנקים - לחץ כאן).
- פתיחת חשבון בנק נפרד לניהול רכוש הבן או הבת, שיסומן כחשבון אפטרופוס, ויהיה לטובת הבן או הבת בלבד.

חשוב לדעת: יש לפעול בכספים שנמצאים בחשבונות הבן או הבת לטובתם בלבד, ולהשקיע אותם על פי התקנות (סכום הוצאות שוטפות, פיקדונות לתקופה של עד שנתיים, והשקעה בחיסכון לתקופה של למעלה משנתיים). לתקנות המנחות המלאות - לחץ כאן

- פנייה לאיתור נכסים של הבן או הבת (ככל שקיימים) ורישום של קיום אפטרופוס לבעל הנכס.

חשוב לדעת: פעולות מסוימות ברכוש של הבן או הבת הבוגרים דורשות אישור בית משפט (פעולה במקרקעין, נתינת מתנות חריגות, ערבות ועוד).

- הגשת דו"ח פרטה: דו"ח ראשוני לאפטרופוס הכללי, מאומת על ידי עורך דין או בית המשפט ובו תיאור של כל הכספים, הנכסים, הזכויות והחובות של הבן או הבת (לטופס של משרד המשפטים לחץ כאן).
- הגשה של טופס סל מחיה: טופס המבהיר לאפטרופוס הכללי כיצד מנוהלים הרכוש והכספים שצוינו בפרטה. (לטופס סל מחיה לחץ כאן)
- שמירת תיעוד והגשת דו"ח שנתי על ניהול הרכוש בהתאם לפרטה וטופס סל המחיה, לרבות עדכונים בדבר שינויים (לטופס דיווח שנתי - לחץ כאן)

מומלץ מאוד להיכנס לאתר משרד המשפטים- האפטרופוס הכללי וללמוד את מלוא החובות והסמכויות של אפטרופוס בהתאם לתחומים השונים, לשם כך לחצו כאן

כדאי לדעת: ההנחיות של האפטרופוס טובות גם במקרים שבהם לא מונה אפטרופוס. כך לדוגמה ניהול כלכלי נכון ומסודר הוא כלי יעיל לכל אדם. מומלץ ללמוד את ההנחיות של האפטרופוס הכללי ולבדוק האם התנהלות סדורה ונכונה יכולה להמשיך ולתת לבן או לבת הבוגרים לקבל החלטות בתחומי חייהם גם ללא מינוי אפטרופוס.

שלב ד': שוקלים האם רוצים להתמנות לאפטרופוס ובאיזה אופן?

אין חובה חוקית למנות אפטרופוס כבר בגיל 18, וכיום יש כלים שונים, במידת האפשר, לקחת את הזמן ולבחון מה מתאים לבן או בת בוגרים עם מוגבלויות, ומה מתאים למשפחה.

כך לדוגמה: ניתן למנות "מקבל גמלה" במוסד לביטוח לאומי לצורך העברת הכספים, לבחון אפשרות של ייפוי כוח מתמשך ורפואי, למצות אפשרויות של מסגרות שירות לאומי, צבאי התנדבותי ומכינות, למנות תומך החלטה ועוד.

חשוב מאוד להבין איפה הבן או הבת בתמונה. מה הם רוצים לגבי חייהם? איך הם רואים את היכולת שלהם לקבל החלטות בתחומים השונים בחיים?

מומלץ לכלכל את הצעדים בראיה קדימה: מה יהיה כשהבת או הבת יהיו בן 50? מה יהיה כשההורים יתבגרו? האם רוצים למנות אפטרופוס רק בתחומים מסוימים, לתקופות מסוימות או בהתקיים תנאים מסוימים?

לחשוב מי רוצה ומתאים להיות אפטרופוס: האם שני ההורים רוצים להיות אפטרופסים במשותף? בחלוקה מסוימת? האם רוצים להכניס עוד בן משפחה לתמונה. אם כן- מה חלוקת האחריות בין הצדדים.

בהקשר זה חשוב לדעת! ככל שלא מאשרים מול בית המשפט הסדר מיוחד בחלוקת התפקידים בין כמה אפטרופסים שמונו, ההסדר ביניהם הולך לפי מה שקבוע בחוק:

- (1) האפטרופסים חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי שיחליט בית המשפט;
- (2) פעולה של אחד או של אחדים מן האפטרופסים טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע;
- (3) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהאפטרופסים לפעול על דעת עצמו;
- (4) האפטרופסים אחראים לאדם יחד ולחוד;
- (5) נתפנה מקומו של אחד מן האפטרופסים או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, חייבים האחרים להודיע על כך מיד לבית המשפט, והם חייבים ומוסמכים להמשיך בתפקידיהם כל עוד לא קבע בית המשפט אחרת.

שלב ד'- פונים לבית המשפט לקבלת המינוי

כפי שהובא לעיל, הבקשה למינוי אפטרופוס מורכבת משיקולים רבים שלא בהכרח מופיעים בטופסי הבקשה לבית המשפט. אומנם בית המשפט מחויב לבחון את הבקשה באופן פרטני, לרבות שמיעת הבן או הבת ככל האפשר, עם זאת ניסוח של כל הדרישות שלכם באופן ברור ומנומק יעזור לבית המשפט לכוון לדעתכם.

יש לקחת בחשבון כי הבקשה מועברת להתייחסות הרווחה לתסקיר, ולאפטרופוס הכללי. כדאי להציג את השיקולים שלכם מולם על מנת למנוע מחלוקות מול בית המשפט.

המסמכים שיש להציג בפני בית המשפט:

- מילוי טופס בקשה לבית המשפט לענייני משפחה (או בית דין שרעי) ב-4 עותקים. חשוב לציין את כל ההשגות והפרטים שנבדקו בשלבים הקודמים, בין אם בתוך הבקשה ובין אם במסמך מצורף. לטופס הבקשה- [לחץ כאן](#)
- תצהיר מאומת על ידי עורך דין או בבית משפט (ראה כנספח לטופס בקשה).
- הגשת חוות דעת פסיכיאטר או רופא משפחה (ראה נספח תעודת רופא בטופס הבקשה).
- תשלום אגרה לפתיחת תיק בסך 447 ₪ (כדאי להגיש בקשת הנחה/פטור מתשלום- לטופס [לחץ כאן](#))
- חוות דעת/תסקיר עובד סוציאלי- זו לעיתים לוקחת זמן רב ולכן יש לפעול מול הרווחה לקידום מנהלות.
- כתב הסכמה של קרובים מדרגה ראשונה.

בית המשפט יבחן את הבקשה, יפעל ככל האפשר לשמוע את הבן או הבת, ויתן צו עם הפגיעה המינימלית ביותר בזכויותיהם. ככל שיוצא צו אפוטרופוס זה יועבר לממונה, מבקש הבקשה והאפוטרופוס הכללי.

לפרטים נוספים על התהליך באתר כל-זכות [לחץ כאן](#)

חשוב לזכור: על האפוטרופוס לברר את רצונו וצרכיו של האדם ולסייע לו בטיפול בענייניו, בהתאם לסוג המינוי. עליו לפעול במסירות ובנאמנות, ולשים לנגד עיניו את טובתו של האדם, רצונו ושמירת כבודו. ככל הניתן, על האפוטרופוס לשמוע את דעת האדם ולהתייעץ עמו בכל עניין הנוגע לו ולרכושו, ולמסור לו מידע הנוגע אליו בשפה המובנת לו. על האפוטרופוס לפעול, ככל הניתן, בשיתוף פעולה עם בני משפחה וחברים הקרובים לאדם ועם גורמי טיפול.

משפחות יקרות! מוזמנות לפנות לצוות המקצועי שלנו במרכז מידע ומיצוי הזכויות של קשר:

www.kesher.org.il contact@kesher.org.il 1-700-501-601

חשוב! האחריות על שימוש בתוכן דף מידע זה הינה על אחריות הקורא בלבד, והמידע, שמוצג בצורה מתומצתת ומתעדכן מעת לעת, איננו בא להחליף כל ייעוץ או ייצוג מקצועי לרבות משפטי או בירור מלא מול הגורמים הרשמיים העוסקים בנושא. כל הזכויות שמורות לעמותת קשר- הבית של המשפחות המיוחדות.